

- Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 травня 2019 р., м. Мукачеве) / ред.кол. : Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачеве : МДУ, 2019. - С. 33-35
2. Волканова В. В. Профільне навчання. Глосарій / В.В. Волканова // Завучу. Усе для роботи. – 2010. – №2.
  3. Кизенко В. І. Варіативний компонент змісту освіти в основній і старшій школі: теорія і практика : [монографія] / В.І. Кизенко. – Київ: Видавничий Дім «Слово», 2018. – 405 с.
  4. Концепція профільного навчання в старшій школі, затверджена рішенням колегії МОН України №1456 від 21.10.2013 року.
  5. Концепція профільного навчання в старшій школі / Міністерство освіти і науки України // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. – № 24. – С. 3–15.
  6. Мазур Н.П. Нова концепція профільного навчання у старшій школі та її вплив на підготовку майбутніх вчителів інформатики / Н.П. Мазур // Освітологічний дискурс. - 2014. - № 1(5).

УДК 371.133

Богдан М.В.
студентка I курсу ОС «магістр»,
напряму підготовки «Початкова освіта»,
Мукачівський державний університет
Кузьма-Качур М.І.
кандидат педагогічних наук, доцент,
Мукачівський державний університет

КОМПОНЕНТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ФОРМУВАННЯ ПРИРОДОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У статті розглядаються наукові підходи до проблеми професійної компетентності майбутніх учителів до формування природознавчої компетентності молодших школярів. Автори описують компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, практичний, комунікативний та вказують на важливість їх комплексного забезпечення.

Ключові слова: готовність, компоненти готовності: мотиваційний, когнітивний, практичний, комунікативний.

The article has dealt with the scientific approaches to the problem of future teachers' professional competence to the formation of natural competence of younger pupils. The authors have described the components of readiness: motivational, cognitive, practical, communicative and pointed out the importance of the ircomprehensive implementation.

Key words: readiness, components of readiness: motivational, cognitive, practical, communicative.

В українському суспільстві на сьогодні актуальним залишається питання про конкурентоспроможність спеціалістів в умовах ринкової економіки, стрімких технологічних змін, глобалізації суспільства. Тому проблема підготовки фахівців в освітній галузі, як однієї з основних, є наразі актуальною. На законодавчому рівні нові підходи до організації освітнього процесу знайшли відображення в Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, новій редакції законів України «Про вищу освіту», «Про освіту», Державній програмі «Вчитель», концепції «Нової української школи» та ін. У них передбачено докорінну перебудову системи освіти з урахуванням сучасних тенденцій соціокультурного розвитку суспільства через отримання ЗНЗ більшої автономності, забезпечення гнучкості та динамічності освітнього процесу, зорієнтованого на формування компетентної особистості.

Слід зазначити, що загальні положення методичної підготовки студентів до викладання природознавчих дисциплін у початковій школі представлені у фундаментальних дослідженнях провідних учених України, а саме: Т. Байбари, Н. Бібік, О. Біди, М. Галатюка, О. Лінник, Л. Нарочної. До того ж останнім часом з'явилися дослідження, предметом яких стала природознавча компетентність майбутнього вчителя початкової школи (А. Бальоха, І. Жаркова, С. Приходько) як складової професійної підготовки вчителя.

Мета статті – здійснити аналіз наукових джерел та виділити компоненти готовності майбутніх учителів початкової школи до формування у молодших школярів природознавчої компетентності.

Підготовка майбутнього вчителя до навчання природознавства повинна орієнтуватися на формування його компетентності, оскільки ця дисципліна має інтегрований характер. Згідно Концепції Нової української школи процес і зміст підготовки вчителя має зазнати суттєвих змін. Майбутніх учителів слід готувати до застосування особистісно-орієнтованого та компетентнісного підходів організації освітнього процесу загалом та вивчення природознавства зокрема. Природничо-наукова компетентність учителя початкових класів

вказує на рівень оволодіння тими компетенціями, які необхідні вчителю початкової школи в освітньому процесі і формуються у процесі вивчення природничих дисциплін чи на основі природничо-наукових знань.

Предметна природознавча компетентність майбутнього вчителя початкової школи являє собою освоєний у процесі ознайомлення з довкіллям досвід діяльності, що формується на основі сукупності уявлень, знань, умінь, ставлень та оцінних суджень до предметів та явищ природного оточення. Концепція сучасного природознавства проголошує основні пріоритети взаємодії людини і природи у розумінні єдності що ґрунтується на ставленні до природи як універсальної, унікальної цінності, формуванні науково-природничої картини світу, що базується на універсальних законах, формуванні певного типу світогляду, що визначає місце і діяльність людини у природі [1, с.356].

Аналіз публікацій показав, що готовність до професійної діяльності як психолого-педагогічна проблема трактується науковцями у широкому та вузькому значенні.

У широкому значенні, вважає О. Мороз, поняття «готовність до діяльності» означає готовність до життєвої практики, до входження в нову сферу діяльності та самореалізації в ній, до застосування знань і впровадження способів діяльності на практиці, до творчої діяльності у нових умовах, що постійно змінюються, до адекватної самооцінки. У вузькому значенні «готовність до педагогічної діяльності» розглядається як сформований комплекс властивостей і якостей особистості педагога, що визначає адаптацію випускника закладу вищої освіти до умов педагогічної праці, структуру його професійної діяльності, подальше професійне вдосконалення [3, с. 94-95].

На основі узагальнення різних підходів дослідників до визначення структури готовності виокремимо наступні компоненти готовності майбутніх учителів початкових класів до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності: мотиваційний, когнітивний, практичний, комунікативний.

Мотиваційний компонент готовності вчителя до формування предметної природознавчої компетентності молодших школярів визначається як система, яка включає в себе різноманітні установки особистості, що зумовлюють педагогічну діяльність і формування в учнів початкової школи предметної природознавчої компетентності: інтереси, переконання, спонуки, зацікавленість і позитивне ставлення до означеної діяльності, усвідомлення необхідності оволодіння обсягом теоретичних знань та практичних умінь, сформованість професійно-значимих установок і прагнень до самовдосконалення, які пов'язані

із здійсненням практично значущої професійної діяльності [2, с.232]. Мотивація до професійного зростання проявляється позитивним ставленням і зацікавленістю до обраної педагогічної діяльності. Водночас мотивація визначає якість засвоєння знань і вмінь, формує відповідну спрямованість на вибір форм і методів самоосвіти. Діяльність вчителя тісно пов'язана з діяльністю учнів, тому вчитель не може бути байдужим до мотивів власної педагогічної діяльності. Важливе значення у професійній підготовці майбутніх учителів до формування у молодших школярів природознавчої компетентності відіграють такі мотиви: інтерес до професії та природи, любов до дітей, педагогічна творчість.

Когнітивний компонент готовності вчителя до формування предметної природознавчої компетентності молодших школярів розглядається як система засвоєння теоретичних і практичних знань у процесі вивчення природничих та психолого-педагогічних наук. Майбутні вчителі повинні досконало володіти поняттєвим апаратом, вільно оперувати системою теоретичних та методичних знань для виконання завдань професійної діяльності у процесі формування природознавчої компетентності. Рівень набутих знань залежить від змісту теоретичної і методичної підготовки студентів, розвитку їхніх творчих здібностей, наявності педагогічного досвіду, що виявляється у процесі виконання різних педагогічних завдань і можна перевірити їх тільки на практиці, в процесі якої теоретичні знання знаходять практичне відображення.

На думку Мозуль О. «змістовий компонент передбачає науково-теоретичну підготовку з метою формування у майбутніх учителів початкової школи характеристики, що включає психолого-педагогічний, дидактико-методичний, поліпредметний природничий зміст і є достатньою для формування природознавчої компетентності у молодших школярів» [2].

Практичний компонент готовності майбутніх учителів початкової школи до формування предметної природознавчої компетентності у молодших школярів виражається обсягом педагогічних умінь і навичок для забезпечення якості навчання природознавства. Сформовані у майбутнього вчителя практичні уміння необхідні для розвитку інтересів школярів до природознавства, моделювання різноманітних форм, підбору методів, прийомів та засобів формування предметної природознавчої компетентності у молодших школярів. Водночас зазначимо, що формування практичних навичок залежить від педагогічних здібностей та творчого потенціалу майбутнього вчителя.

Сучасна модель навчання передбачає суб'єкт-суб'єктні відносини, які в свою чергу сприяють розвитку комунікації. Тому комунікаційний компонент є обов'язковим складником готовності майбутніх учителів початкової школи до

формування предметної природознавчої компетентності у молодших школярів, адже спілкування є активною формою взаємодії й впливу суб'єктів один на одного, що виникає в результаті спільної діяльності. Важливим чинником ефективності процесу формування предметної природознавчої компетентності є готовність вчителя до комунікативної діяльності з учнями за для створення діалогу про світ природи, про методи пізнання природи та вербального оцінювання результатів дослідницької діяльності.

Таким чином, представлені компоненти готовності майбутнього вчителя початкових класів до формування предметної природознавчої компетентності молодших школярів є важливим фактором підготовки вчителя до професійної діяльності. Проте, структура професійної компетентності також повинна періодично видозмінюватися, корегуватися у зв'язку зі стрімким розвитком науки й практики. Проблема визначення змісту, форм, технологій та структури професійної готовності до формування предметної природознавчої компетентності молодших школярів потребують подальшої розробки, аналізу й узагальнення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кузьма-Качур М.І. Формування предметної природознавчої компетентності майбутніх учителів як педагогічна проблема / М.І. Кузьма-Качур, М.В. Богдан // Розвиток особистості молодшого школяра: сучасні реалії та перспективи: матеріали четвертої науково-практичної інтернет-конференції молодих науковців та студентів. – Бердянськ, Вінниця, Івано-Франківськ, Кам'янець-Подільський, Київ, Кропивницький, Мукачеве, Полтава, Умань, Херсон, 2019. – Випуск 6. – С.355-357.
2. Мозуль І.В. Готовність як результат підготовки майбутніх учителів до формування у молодших школярів предметної природознавчої компетентності / І. В. Мозуль // Вісник Глухівського національного педагогічного університету. – Глухів: РВВ ГНПУ, 2017. – Вип. 38. – С. 230-237.
3. Мороз О. Г. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація / О.Г. Мороз. – К. : Правда Ярославичів, 1997. – 166 с.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>